

Kodály Te Deum & Psalmus Hungaricus Bartók Cantata Profana & Transylvanian Dances

TRANSYLVANIA STATE PHILHARMONIC CHOIR & ORCHESTRA
LAWRENCE FOSTER

Zoltán Kodály (1882-1967)**Budavári Te Deum** for soloists, mixed choir and orchestra (1936)

1	I. Te Deum laudamus	1. 45
2	II. Pleni sunt coeli et terra	1. 28
3	III. Te gloriosus Apostolorum chorus	1.00
4	IV. Te per orbem terrarum	1. 32
5	V. Tu Rex gloriae Christe	1. 47
6	VI. Tu ad dexteram Dei sedes	0.36
7	VII. Te ergo quae sumus	2. 17
8	VIII. Et rege eos	3. 37
9	IX. In te Domine speravi	2. 36
10	X. In aeternum	1. 29

Psalmus Hungaricus for tenor, mixed choir, children's choir

and orchestra, Op. 13 (1923)

(The 55th Psalm in a 16th century Hungarian paraphrase by Mihály Vég
of Kecskemét)

11	I. Mikoron Dávid nagy bústultában	12.17
12	II. Te azért lelkem	3.48
13	III. Igaz vagy Uram	5.19

Béla Bartók (1881-1945)**Transylvanian Dances (Erdélyi táncok)** for orchestra, Sz. 96 (1931)

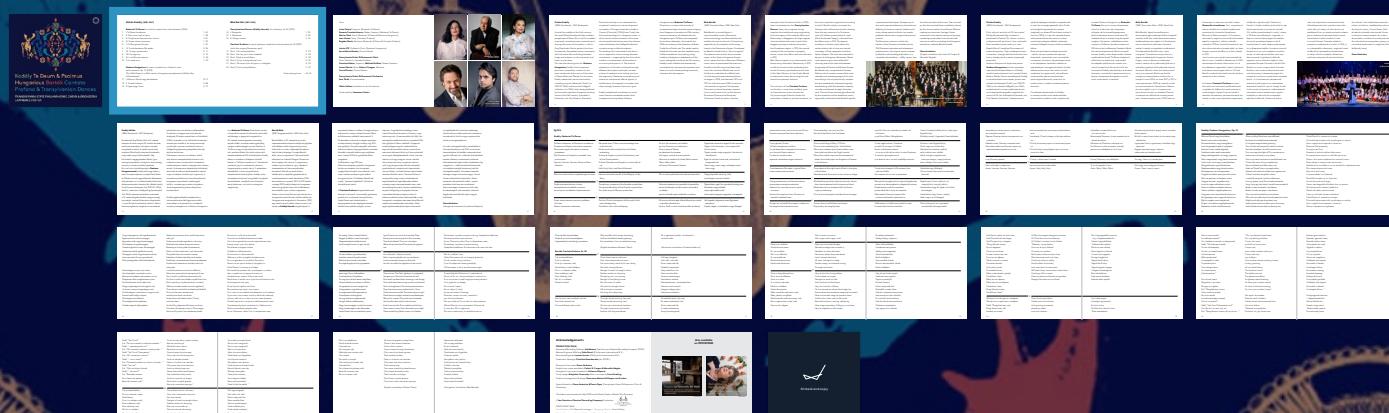
14	I. Allegretto	1. 25
15	II. Moderato	0. 49
16	III. Allegro vivace	2. 15

Cantata Profana for tenor, baritone, mixed choir and orchestra, Sz. 94 (1930)

(with the original Romanian text)

17	Part I, Cel unches bătrânu	3. 22
18	Part I, Hei hei, prin codri umblără	2. 05
19	Part I, Până și-au d'aflatu	2. 09
20	Part II, E-hei, și drag tăicuțul loru	3. 23
21	Part II, Tăicușoru loru din grai și-o strâgatu	4. 53
22	Part III, Cel unches bătrânu	2. 47

Total playing time: 64.14

Cast:

Luiza Fatyol, Soprano (Budavári Te Deum)
Roxana Constantinescu, Mezzo-Soprano (Budavári Te Deum)
Marius Vlad, Tenor (Budavári Te Deum & Psalmus Hungaricus)
Ioan Hotea, Tenor (Cantata Profana)
Bogdan Baciu, Baritone (Budavári Te Deum & Cantata Profana)

Junior VIP, Children's Choir (Psalmus Hungaricus)
Anca-Mona Mariaş, Chorus Master

Transylvania State Philharmonic Choir

Choir Soloists in Cantata Profana:

Cosmina Gabor, Soprano, **Melinda Duffner**, Mezzo-Soprano,
Lorant Barta, Tenor, **Ruben Ciungan**, Baritone
Cornel Groza, Chorus Master

CORNER STONE, Charles Master

Transylvania State Philharmonic Orchestra

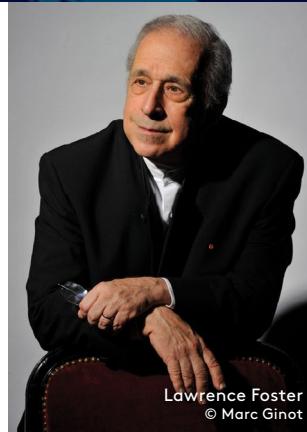
Ana Török, Concertmaster

Clelia Cafiero, Assistant to the Conductor

Conducted by **Lawrence Foster**

Luiza Fatyol
© Daniel Senzek

Lawrence Foster
© Marc Ginot

Roxana Constantinescu
© Marius Baragan

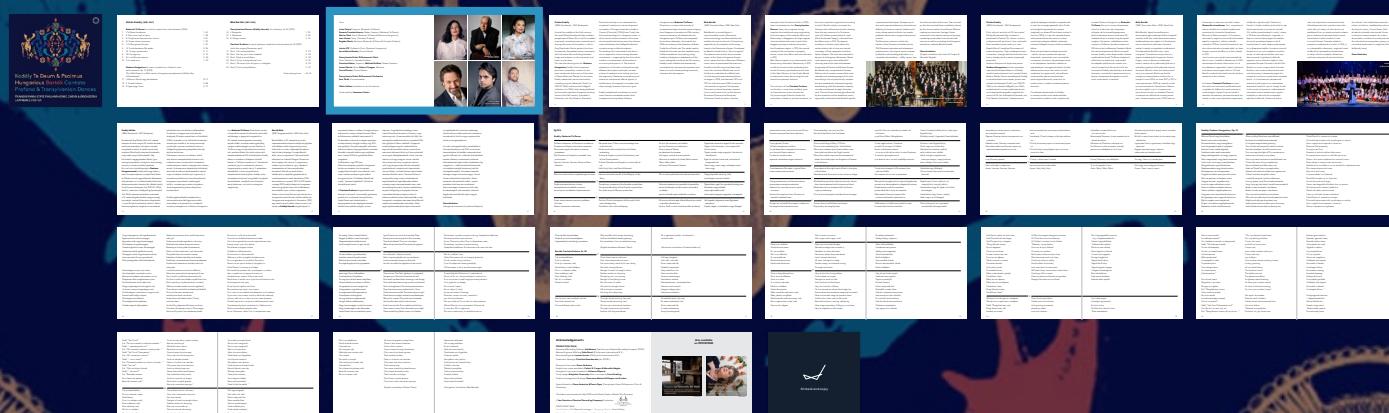
Marius Vlad
© Nicu Cherciu

Ioan Hotea
© Frances Marshall

Bogdan Baciu

Zoltán Kodály

(1882, Kecskemét – 1967, Budapest)

Around the middle of the 16th century, the poet Mihály Kecskeméti Vég created a paraphrase of Psalm 55, to which he added a personal, sometimes even national touch. Among the verses of this psalm, in which King David asks God to protect him from his enemies, Vég added various comments, with the entire text vacillating between anger and sadness, on the one hand, and hope, on the other.

This was the starting point for ***Psalmus Hungaricus***, Kodály's first important post-war composition, written on the semi-centennial of the union of the cities of Pesta, Buda and Óbuda. For this piece, Kodály researched various documents, including songs by Sebestyén Tinódi (ca. 1505/10-1556) and from the Hoffgreff collection (ca. 1554), both being published by the most important Hungarian printing house of the 16th century (founded in Kolozsvár, now Cluj-Napoca, Romania).

These sources help us to understand the composer's intentions in terms of general conception: 22 songs remained included in *Cronica [Chronicle]* (1554) from Tinódi, the first important figure in Hungarian music, in which various historical events of the time are recounted and whose music has obvious national features; the Hoffgreff collection contains songs on biblical subjects.

The leading role is entrusted to the tenor — who is required to have a strong dramatic involvement — supported by the choir which is either a commentator of the action or an active participant in it. The musical adaptation of the text is achieved through different techniques and styles: we hear echoes of medieval vocal writing (such as the organum), Renaissance polyphony and rhetorical instrumental effects typical of the Baroque, all wrapped in a modern and often strongly dissonant harmonic garb.

Kodály's substantial contribution to choral music had two remarkable results, both complex works of synthesis: *Psalmus*

***Hungaricus* and *Budavári Te Deum*.**

They have in common the diversity of compositional styles and techniques, ranging from Gregorian intonations to 20th-century harmonic elements, all imbued with the Hungarian spirit. *Te Deum* was composed for another celebration, this time for the 250th anniversary of the liberation of Buda Castle from Turkish rule. The model used by Kodály for this work was the medieval hymn *Te Deum laudamus*, thus joining a long tradition of polyphonic adaptations of this hymn, dating back as far as the 9th century. Kodály's work is festive and dramatically articulated, the choruses are impressive and there is no lack of tone painting moments, whenever the text requires.

Béla Bartók

(1881, Sînnicolau Mare – 1945, New York)

Béla Bartók, a central figure in early twentieth-century Romanian ethnomusicology, was fascinated by the traditional music he found in Transylvania, especially by the antiquity of the songs heard in the Romanian villages. Considered by Bartók himself to be a "terra incognita", Transylvania was at that time a remote region of the Austro-Hungarian Empire, which meant that the influences of Western music had not penetrated the area and therefore the folk songs had been kept intact for centuries. Bartók was one of the first to undertake the difficult task of collecting and systematizing folklore: he began in 1904, and between 1907 and 1917 he collected some 3,500 vocal and instrumental songs from Transylvania. The music he found here later inspired him to write works such as the famous *Romanian Dances* and *Romanian Christmas Carols* for piano. Another

example is the Sonatina for Piano (1915), later orchestrated as the ***Transylvanian Dances***. Here, the composer brings together five traditional songs originating from the regions of Hunedoara, Bihor and Maramureş. In *Bagpipers*, the high-register clarinet imitates the harsh sound of the bagpipe, quoting a melody collected in the Hunedoara region, in 1913; the second melody of this movement, a sprightly dance, comes from Bihor and was collected in 1910.

Bear Dance, based on an instrumental circle dance song collected in Maramureş, in 1913, recalls this ancient ritual celebrating the revival of nature, practised since the time of the Geto-Dacians. In the *Finale*, Bartók combines two other dance songs he had heard from peasant violinists.

The inclusion of the ***Cantata Profana*** on this disc is more than justified, given its Transylvanian roots: we owe the Cluj musicologist Francisc László the articulation, based on archival evidence, of

the most important arguments according to which Bartók initially conceived the *Cantata* with a Romanian libretto, starting from the two variants of a Christmas carol (*Fiii vînători preschimbați în cerbi* [Nine Enchanted Stags]), collected from the Mures area, in 1914. The legend, actually an initiation myth about the winter solstice, tells of nine sons turned into stags, of their resignation and their father's despair. The work was intended to be part of a Hungarian-Romanian-Slovak cycle meant to give voice to Bartók's recurring idea of the close ties between the peoples of Central and Eastern Europe. But Bartók only composed the *Cantata Profana*, which contains some of the most valuable and interesting pages of his work: the writing is not only technically complex but also aesthetically and psychologically breathtaking, while the dramatic intensity runs like a red thread through the entire work. The vocal lines are strongly influenced by the intonations of the traditional music, organically intertwined with Bartók's specific

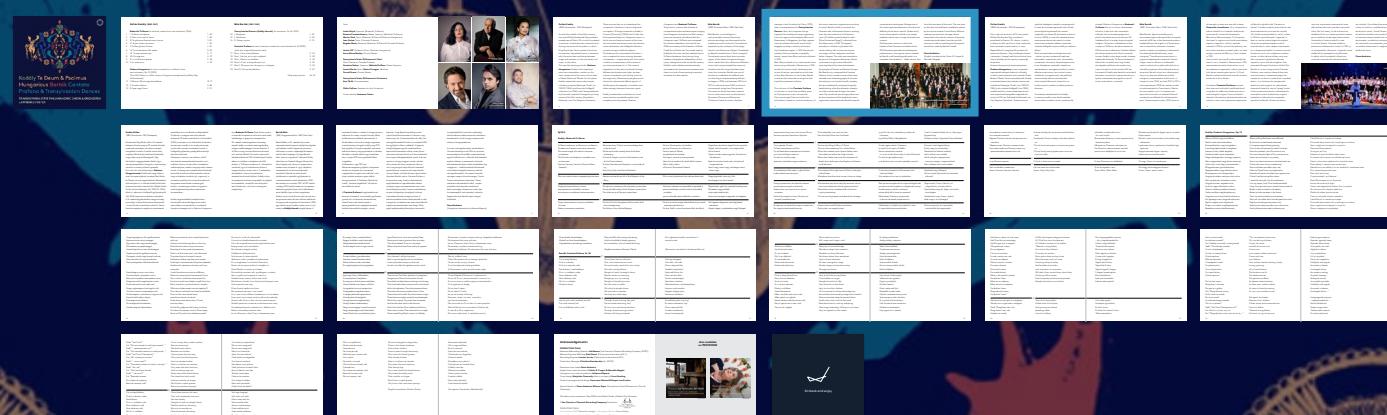
compositional techniques. Perhaps one of the most important features is the technical difficulty of the tenor soloist's (eldest son's) score, whose speech unfolds in an ample *parlando rubato* over a range of almost two octaves.

The Romanian versions in which the libretto of the *Cantata* circulated with its 1961 Romanian première and subsequent performances – the original version created by Bartók is still awaiting publication in a complete critical edition — differ more or less

from the two texts of the carol. The one used on this disc has itself been modified in places by the chorus master Cornel Groza. Without making any structural changes, Groza intervened in the text for reasons of prosody, combining words taken from the two folk sources, as well as consulting the Hungarian translation made by Bartók himself.

Oana Andreica

(English translation by Calvin B. Cooper & Marcella Magda)

Zoltán Kodály

(1882, Kecskemét – 1967, Budapesta)

Pe la mijlocul secolului al XVI-lea, poetul Mihály Kecskeméti Vég a realizat o parafrază la Psalmul 55, căruia i-a dat o notă personală, pe alocuri chiar națională. Între versetele acestui psalm, în care Regele David îl roagă pe Dumnezeu să-l apere de dușmani, Vég a adăugat diverse comentarii, întregul text fiind articulat între furie și tristețe, pe de o parte, și speranță, de pe alta.

Acesta a fost punctul de plecare pentru ***Psalmus Hungaricus***, prima compoziție importantă de după război a lui Kodály, scrisă la semicentenarul unirii orașelor Pesta, Buda și Óbuda. Pentru această piesă, Kodály a cercetat diverse documente, printre care melodii de Sebestyén Tinódi (cca. 1505/10–1556) și din colecția Hoffgreff (cca. 1554), ambele având în comun publicarea la cea mai importantă tipografie maghiară din secolul al XVI-lea (înființată la Kolozsvár, azi Cluj-Napoca, România). Aceste surse ne

ajută să înțelegem intențiile compozitorului la nivel de concepție generală: de la Tinódi, prima figură importantă din muzica maghiară, au rămas 22 de cîntece incluse în Cronica (1554), în care sînt relatate diverse evenimente istorice ale vremii și a căror muzică are evidente trăsături naționale; colecția Hoffgreff conține cîntări pe subiecte biblice.

Rolul principal este încredințat tenorului – căruia i se cere o puternică implicare dramatică – susținut de corul care este fie comentator al acțiunii, fie participant activ la ea. Adaptarea muzicală a textului se realizează prin recurgerea la tehnici și stiluri diferite: auzim ecouri ale scrierii vocale medievale (ca organumul), ale polifoniei renascentiste, efecte instrumentale retorice tipice Barocului, toate într-un înveliș armonic modern și adesea puternic disonant.

Contribuția substanțială a lui Kodály la muzica corală a avut două rezultate remarcabile, ambele lucrări complexe de

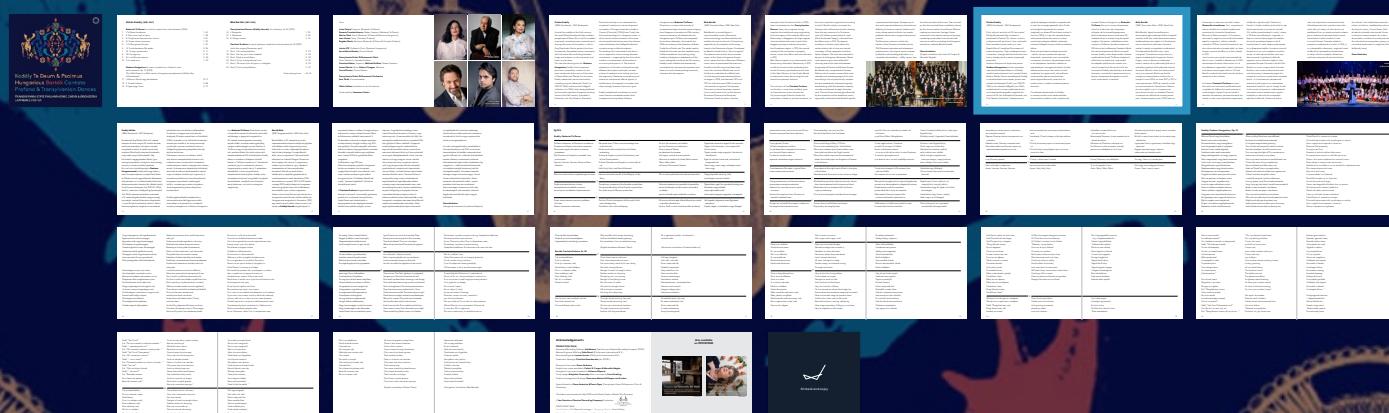
sindeză: ***Psalmus Hungaricus*** și ***Budavári Te Deum***.

Te Deum. Ele au în comun diversitatea stilurilor și tehnicilor de compozitie utilizate, de la intonațiile gregoriene pînă la elemente armonice de secol XX, îmbilate fiind, în același timp, de spiritul maghiar. Tot pentru o sărbătoare a fost compus și ***Te Deum***, de data aceasta cei 250 de ani de la eliberarea Castelului Buda de sub dominația turcă. Pentru această lucrare, Kodály a ales drept model cîntarea medievală de laudă "Te Deum laudamus", alăturîndu-se astfel unei lungi tradiții de adaptări polifonice ale acestui imn, care a început încă din secolul al IX-lea. Lucrarea lui Kodály este festivă și articulată dramatic, corurile sînt impresionante și nu lipsesc momentele de zugrăvire sonoră acolo unde textul o necesită.

Béla Bartók

(1881, Sînnicolau Mare – 1945, New York)

Béla Bartók, figură centrală pentru etnomuzicologia românească de la începutul secolului al XX-lea, a fost fascinat de muzica tradițională pe care a găsit-o în Transilvania, mai cu seamă de vechimea cîntecelor auzite în satele cu populație românească. Considerată de Bartók însuși „terra incognita”, Transilvania era pe atunci o regiune îndepărtată a Imperiului Austro-Ungar, ceea ce făcuse ca influențele muzicii vestice să nu pătrundă pînă aici și melodiile populare să fie păstrate intacte de secole. Bartók a fost unul dintre primii care și-au asumat dificila sarcină de culegere și sistematizare a folclorului: a început în anul 1904, iar între 1907 și 1917 a cules aproximativ 3500 de melodii vocale și instrumentale din Transilvania. Muzica pe care a găsit-o aici l-a inspirat mai apoi să scrie lucrări ca celebrele *Dansuri românești* sau *Melodii de colinde* pentru pian. Sonatina pentru pian (1915) este un

alt exemplu și este cea care stă la baza **Dansurilor transilvane**. Aici, compozitorul aduce laolaltă cinci melodii tradiționale, provenite din ținuturile Hunedoarei, Bihorului și Maramureșului. În *Cimpoierii*, clarinetul în registru acut imită sonoritatea aspră a cimpoiului, citind o melodie culeasă în 1913 din ținutul Hunedoarei; cea de-a doua melodie a acestei părți, un dans energetic, provine din Bihor și a fost culeasă în 1910.

Jocul urșului, pe o piesă instrumentală de dans în cerc, culeasă în Maramureș în 1913, reamintește de acest ritual arhaic cu rol de celebrare a regenerării naturii, practicat încă de pe vremea geto-dacilor. În Final, Bartók combină alte două melodii de dans, auzite de el de la lăutari.

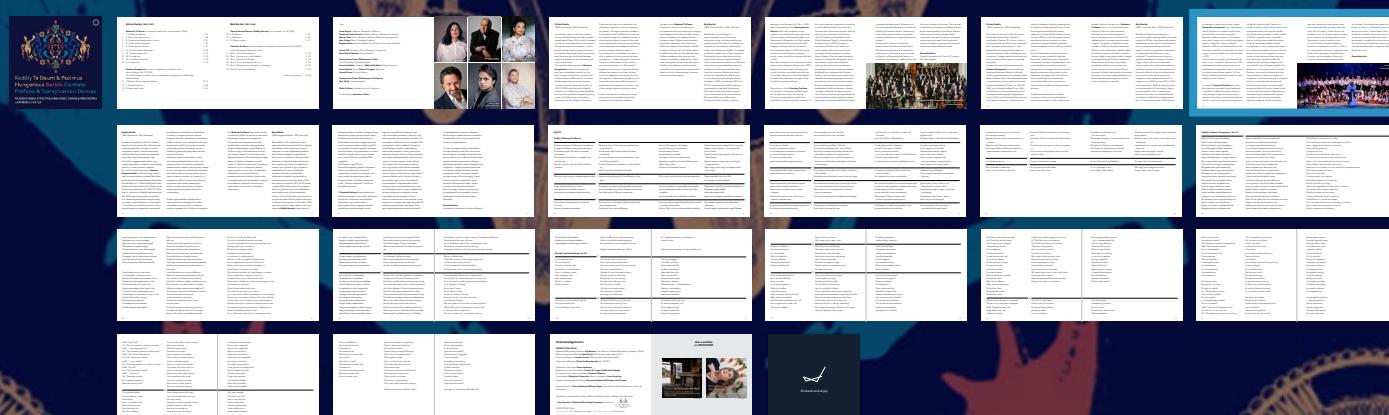
Includerea **Cantatei Profane** pe acest disc este mai mult decât justificată dacă ne gîndim la rădăcinile transilvane ale ei: muzicologului clujean Francisc László îi datorăm formularea, pe baza dovezilor de arhivă, a celor mai importante argumente

că Bartók a gîndit inițial Cantata cu libretul în limba română, plecînd de la cele două variante ale unui text de colindă (Fiii vînători preschimbăți în cerbi), culese în 1914 din zona Mureșului. Legenda, în fapt un mit de inițiere legat de solstițiul de iarnă, povestește despre nouă fi și transformații în cerbi, despre resemnarea lor și disperarea tatălui. Lucrarea urma să fie parte a unui ciclu maghiaro-româno-slovac, al căruia tel era să dea voce unei idei recurente în gîndirea lui Bartók, respectiv cea a strînselor legături între popoarele Europei Centrale și de Est. Dar Bartók nu a mai compus decît Cantata Profana, care conține câteva dintre cele mai valoroase și interesante pagini din creația lui: scriitura nu este doar complexă tehnic, ci și uluitoare din perspectivă estetică și psihologică, iar intensitatea dramatică este firul roșu al întregii lucrări. Linile vocale sunt puternic influențate de intonațiile muzicii tradiționale, organic împletește cu tehnicele de compozitie specifice lui Bartók. Poate una dintre

cele mai importante caracteristici este dificultatea tehnică a partiturii tenorului solist (fiul cel mare), al cărui discurs se desfășoară într-un amplu parlando rubato, pe un ambitus de aproape două octave. Variantele în limba română în care a circulat libretul Cantatei odată cu premiera românească a lucrării, în 1961, și cu interpretările ulterioare – originalul creat de Bartók își aşteaptă încă publicarea în ediția critică completă – diferă mai mult sau mai puțin de cele două texte

ale colindei. Cea utilizată pe acest disc a fost, la rîndul ei, modificată pe alocuri de dirijorul corului, Cornel Groza. Fără să aducă schimbări structurale, Groza a intervenit asupra textului din rațiuni de prozodie, combinînd cuvinte preluate din cele două surse populare, precum și consultînd traducerea în maghiară, făcută de Bartók însuși.

Oana Andreica

Kodály Zoltán

(1882, Kecskemét–1967, Budapest)

Kecskeméti Vég Mihály költő a 16. század közepén alkotta meg az 55. zsoltár átíratát, amelynek személyes, sőt olykor nemzeti hangvételt is adott. A zsoltár versei közé, melyben Dávid király Istenhez fohászkodik, hogy védje meg őt ellenségeitől, Vég különböző megjegyzéseket fűzött, így a szöveg hangvétele a harag és a szomorúság, valamint a remény között ingadozik.

Ez a mű volt a kiindulópontja a *Psalmus Hungaricusnak*, Kodály első nagy háború utáni kompozíciójának, amelyet Pest, Buda és Óbuda városok egyesülésének félszázados évfordulójára írt. A műhöz Kodály különböző dokumentumokat kutatott fel, többek között Tinói Lantos Sebestyén (kb. 1505/10–1556) által írt, valamint a Hoffgreff-gyűjteményből (kb. 1554) származó énekeket, amelyeket a 16. század legjelentősebb magyarországi nyomdája (melyet Kolozsváron alapítottak – a mai Románia területén) adott ki. Ezek a források segítenek megérteni a zeneszerző

szándékait és a mű általános elképzelését: Tinódinak, a magyar zene első jelentős alakjának 22 éneke maradt fenn a Krónikából (1554), amelyben a kor különböző történelmi eseményeit mesélik el, és amelynek zenéje nyilvánvaló nemzeti vonásokat hordoz; a Hoffgreff-gyűjtemény pedig bibliai témaúj dalokat tartalmaz.

A főszerep a tenorra van rábízva – akitől erős drámai szerepalkotást követel a mű –, mellette a kórus, amely olykor hozzászól a cselekményhez, máskor meg épp aktív részese annak. A szöveg zenei adaptációja különböző technikák és stílusok alkalmazásával valósul meg: a középkori énekírás (pl. organum), a reneszánsz polifónia és a barokkra jellemző hangszeres zenei festés visszhangjait halljuk, mindenzt egy modern és gyakran összhangzattanilag erősen disszonáns kontextusban.

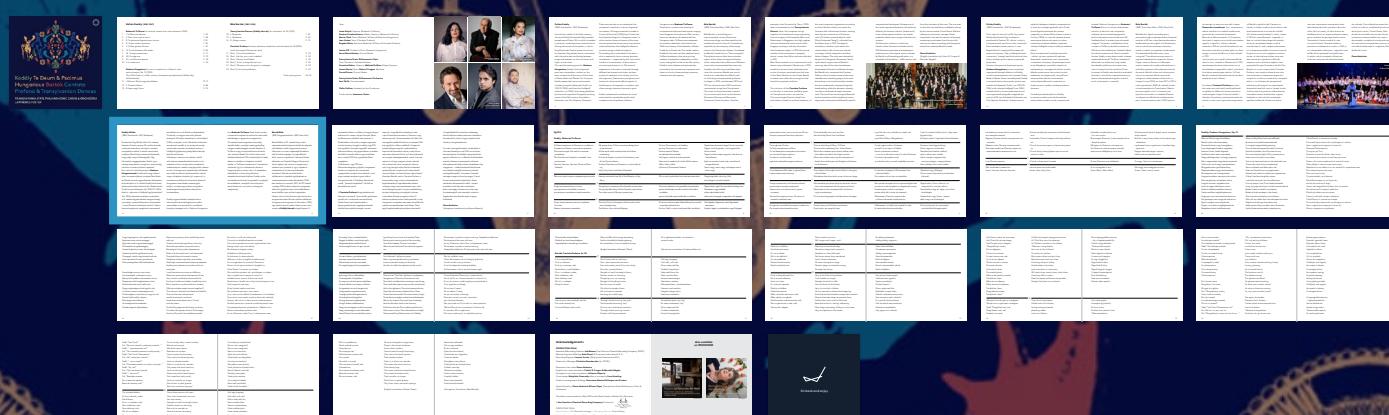
Kodály legjelentősebb hozzájárulása a kórusirodalomhoz két figyelemre méltó zeneműben csúcsosodott ki, mindkettő komplex, összegző mű: a *Psalmus Hungaricus*

és a *Budavári Te Deum*. Ezek közös vonása a használt kompozíciós stílusok és technikák sokfélesége, a gregorián hangzástól a 20. századi összhangzattani elemekig terjedő skálán, amelyek ezzel egyidejűleg magyar szellemiséggel vannak átitatva. A *Te Deum* is egy ünnepi alkalomra alkotott mű, ezúttal a Budai Vár török uralom alól felszabadulásának 250. évfordulójára. Kodály ebben a művében a középkori dicsőítő éneket, a "Te Deum laudamus-t" választotta mintának, így ő is csatlakozott ahhoz a hagyományhoz, amely már a 9. században elkezdődött: a himnusz polifonikus adaptációinak tradíciójához. Kodály műve ünnepélyes és drámai hangvételű, lenyűgöző kórusrészkekkel, amelyből nem hiányzik a zenei festés sem, ott, ahol a szöveg ezt megkívánja.

Bartók Béla

(1881, Nagyszentmiklós–1945, New York)

Bartók Bélát, a 20. század eleji román népzenekutatás központi alakját lenyűgözte az Erdélyben talált hagyományos zene, különösen a román népességű falvakban hallott dalok régisége. A maga Bartók által „terra incognitának” tekintett Erdély akkoriban az Osztrák-Magyar Monarchia távoli régiója volt, ahova a nyugati zene hatásai nem jutottak el, így a népdalok évszázadokon át fennmaradhattak sértetlenül. Bartók az elsők között vállalkozott a népdalok gyűjtésének és rendszerezésének nehéz feladataira: 1904-ben kezdte el a munkát, 1907 és 1917 között mintegy 3500 erdélyi éneket és hangszeres dallamot gyűjtött össze. Az itt felfedezett zene később olyan művek megírására ihlette, mint a híres Román népi táncok és a zongorának szánt Román kolinda-dallamok. Az ugyancsak zongorára írt Szonatina (1915) egy másik hasonló példa, hiszen ez az a mű, amely az *Erdélyi táncok* alapját képezi. A

zeneszerző ebben a műben öt hagyományos dallamot fon össze, melyek Hunyad, Bihar és Máramaros vidékéről származnak. A *Dudásokban* a klarinét a magas regisztere a duda harsány hangját imitálja, egy 1913-ban gyűjtött, Hunyad megyéből származó dallamot idézve; még ugyanabban a részben felszólaló második dallam egy lendületes tánc, melyet 1910-ben gyűjtötték Bihar megyében.

A *Medvetánc*, egy 1913-ban Máramarosszigeten gyűjtött, hangszeres körtánon alapszik, és a természet megújulását ünneplő ritust idézi fel, mint olyan szokást amelyet a geto-dákok óta gyakoroltak. A Finnában Bartók két másik, "paraszti hegedűsök"-től hallott táncdallamot ötvöz.

A *Cantata Profana* kihagyhatatlanak bizonyul a lemezről, ha az erdélyi gyökereire gondolunk: a kolozsvári zenetudósnak, László Ferencnek köszönhetjük a legrangosabb érvek megfogalmazását levéltári bizonyítékok alapján, annak

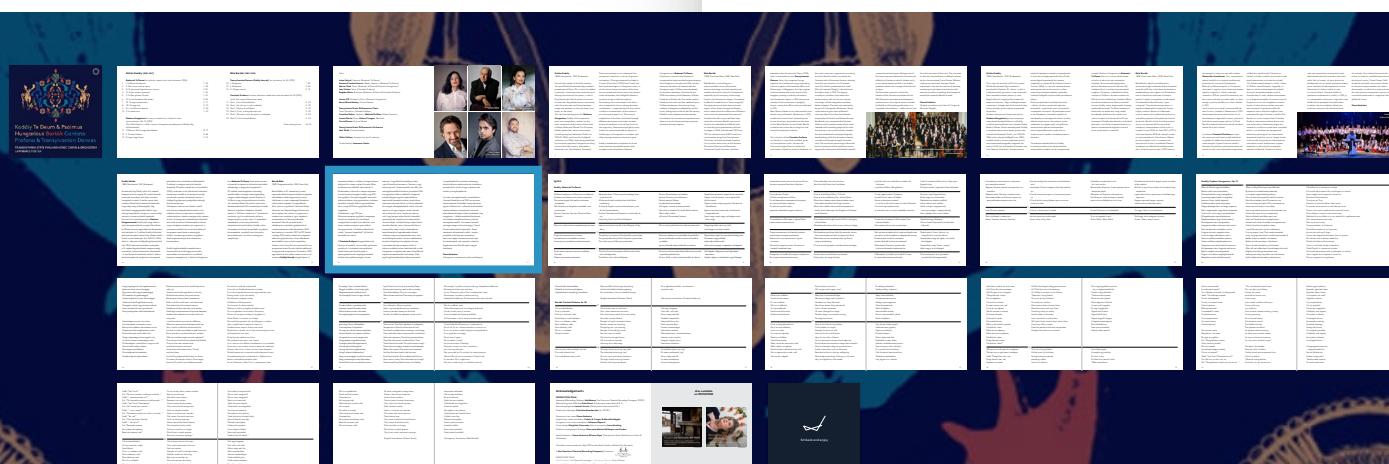
kapcsán, hogy Bartók eredetileg román nyelvű librettóval tervezte a *Cantata-t*, egy karácsonyi dal (A szarvassokká vált fiúk) két szövegváltozatából kiindulva, amelyeket 1914-ben gyűjtött a Maros vidékről. A legenda tulajdonképpen egy téli napfordulóhoz kapcsolódó beavatási mítosz, amely kilenc szarvassá változott fiúról, az ő lemondásukról és az apjuk kétségbeeséséről mesél. A tervek szerint a mű egy magyar-román-szlovák ciklus része lett volna, amelynek célja az volt, hogy hangot adjon Bartók visszatérő gondolatának, miszerint erős kapcsolatok vannak Közép- és Kelet-Európa népei között. Azonban Bartók csak a *Cantata Profana-t* komponálta meg, amely művészetiének legértékesebb és legérdekesebb oldalait mutatja meg: a zeneszerkesztés nem csak technikailag bonyolult, hanem esztétikailag és pszichológiaileg is lenyűgöző, drámai intenzitása áthatja az egész művet. A dallamvonalakat erősen befolyásolták a népi hangsorok, amelyeket szervesen átszó Bartók sajátos zeneszerkesztési technikája. Talán egyik legfontosabb jellemzője a tenorszóló

(a legidősebb fiú) technikai nehézsége, akinek dallama széles parlando rubatóban bontakozik ki, körülírva egy majdnem két oktávnyi hangterjedelmet.

A román szövegváltozatok, amellyekkel a *Cantata librettójá* a mű 1961-es romániai bemutatójával és későbbi interpretációival együtt hallható volt – a Bartók által készített eredeti változat a zeneszerző műveinek elkövetkezendő teljes kritikai kiadásában fog megjelenni –, többé-kevésbé különböznak a forrásként szolgáló karácsonyi dal két szövegváltozatától. A lemezen használt szöveget maga a kórus karnagya, Cornel Groza módosította helyenként. Groza szerkezeti változtatások nélkül, csupán prozódiai okok kapcsán avatkozott bele a szövegbe, összevonva a két népi forrásszövegből vett szavakat, valamint figyelembe véve Bartók saját magyar fordítását.

Oana Andreica

(Hungarian translation by Julianna Köpeczi)

Lyrics

Kodály: Budavári Te Deum

Te Deum laudamus, te Dominum confitemur.
Te aeternum Patrem omnis terra veneratur.
Tibi omnes angeli, tibi caeli et universae
potestates.
Tibi Cherubim et Seraphim incessibili voce
proclamat:
Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus
Sabaoth.

Pleni sunt caeli et terra majestatis gloriae tuae.

Te gloriosus apostolorum chorus,
te prophetarum laudabilis numerus,
te martyrum candidatus laudat exercitus.

Te per orbem terrarum sancta confitetur
Ecclesia.
Patrem immensae maiestatis;

We praise thee, O God: we acknowledge thee
to be the Lord.
All the earth doth worship thee: the Father
everlasting.
To thee all Angels cry aloud: the Heavens, and
all the Powers therein.
To thee Cherubim and Seraphim: continually do
cry,
Holy, Holy, Holy: Lord God of Sabaoth.

Heaven and earth are full of the Majesty: of thy
Glory.

The glorious company of the Apostles: praise thee.
The goodly fellowship of the Prophets: praise thee.
The noble army of Martyrs: praise thee.

The holy Church throughout all the world: doth
acknowledge thee;
The Father: of an infinite Majesty;

Pe tine, Dumnezeule, te lăudăm,
pe tine, Doamne, te mărturisim.
Pe tine, veșnicul Părinte,
tot pământul te cinstește.
Toți îngerii, cerurile și toate puterile.
Heruvimii și serafimii îți cîntă fără încetare:
Sfânt, sfânt, sfânt,
e Domnul, Dumnezel Sabaot.

Plin e cerul și pământul de mărireia slavei tale.

Pe tine te mărește corul preaslăvit al apostolilor;
pe tine te slăvește numărul vrednic de laudă al
profetilor;
pe tine te laudă ceata strălucită a martirilor.

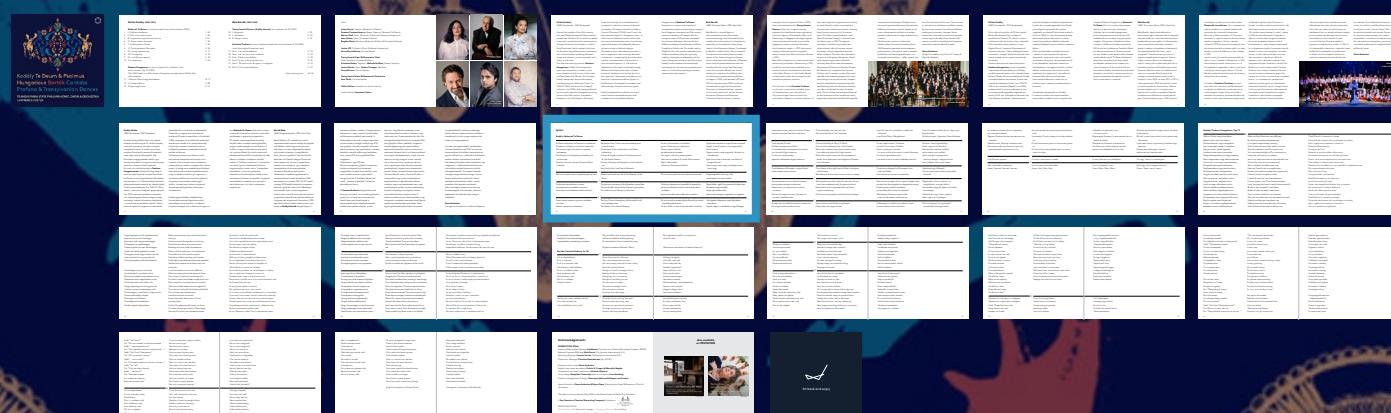
Pe tine te mărturisește sfânta Biserică pe toată
suprafața pământului:
Pe tine, Tatăl, a cărui slavă este fără de sfârșit,

Téged Isten dicsérünk, téged Úrnak ismerünk.
Téged, örök Atyaisten, mind egész föld
áld és tisztel.
Téged minden szép angyalok, Kerubok és
Szeráfkarok,
Egek és minden hatalmak, szüntelenül
magasztalnak.
Szent vagy, szent vagy, erősséges szent
Isten vagy.

Nagyságoddal telve ég, föld,
dicsőséged minden bétolt.

Téged dicsér, egek Ura, apostolok boldog kara.
Dicséretes nagy próféták,
súlyos ajka hirdet és áld.
Jeles mártir seregek, magasztalnak tégedet.

Vall tégedet világszerte, szent Egyházad
ezerszerte.
Atyánk, téged, s mérhetetlen nagy Fölséged.

venerandum tuum verum et unicum Filium;
Sanctum quoque Paraclitum Spiritum.

Thine adorable, true: and only Son;
Also the Holy Ghost: the Comforter.

și pe Fiul tău unic, adevărat și vrednic de
închinare,
și pe Duhul Sfânt, Mângâietorul.

S azt ki hozzánk tőled jött le, Atya igaz
Egyszülöttje,
És áldjuk veled, Vigasztaló Szentlelkedet.

5 Tu rex gloriae, Christe.
Tu Patris sempiternus es Filius.
Tu, ad liberandum suscepturus hominem,
non horruisti Virginis uterum.
Tu, devicto mortis aculeo,
aperuisti credentibus regna caelorum.

Thou art the King of Glory: O Christ.
Thou art the everlasting Son: of the Father.
When thou tookest upon thee to deliver man:
thou didst not abhor the Virgin's womb.
When thou hadst overcome the sharpness of
death: thou didst open the Kingdom of Heaven
to all believers.

Tu ești regele măririi, Cristoase,
tu ești Fiul cel veșnic al Tatălui.
Pentru mânduirea noastră
tu nu te-ai sfîrti să te cobori în sânul Fecioarei.
Tu ai biruit ghimpele morții
și ai deschis celor ce cred împărăția cerurilor.

Krisztus, Isten Egyszülöttje,
Király vagy te mindenkoré.
Mentésünkre közénk szálltál,
szűzi méhet nem utáltál.
Halál mérget megtíportad,
mennyországot, megnyitottad,
Isten jobbján ülsz most székét.

6 Tu ad dexteram Dei sedes, in gloria Patris.
Iudex crederis esse venturus.

Thou sittest at the right hand of God: in the glory
of the Father.
We believe that thou shalt come: to be our Judge.

Tu stai de-a dreapta lui Dumnezeu întru
mărirea Tatălui.
Noi credem că vei veni ca judecător.

Atyádéval egy fölséged,
Onnan leszel eljövendő, mindeneket
ítélendő.

7 Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni,
quos pretioso sanguine redemisti.
Aeterna fac cum sanctis tuis in gloria
numerari.
Salvum fac populum tuum, Domine, et
benedic hereditati tuae.

We therefore pray thee, help thy servants: whom
thou hast redeemed with thy precious blood.
Make them to be numbered with thy Saints:
in glory everlasting.
O Lord, save thy people: and bless thine heritage.

Deci pe tine te rugăm să vii în ajutorul slugilor tale
pe care le-ai răscumpărat cu săngele tău scump.
Învrednicește-ne să fim numărăți
printre sfintii tăi în slava ta cerească.
Mândriuște, Doamne, poporul tău
și binecuvântează moștenirea ta.

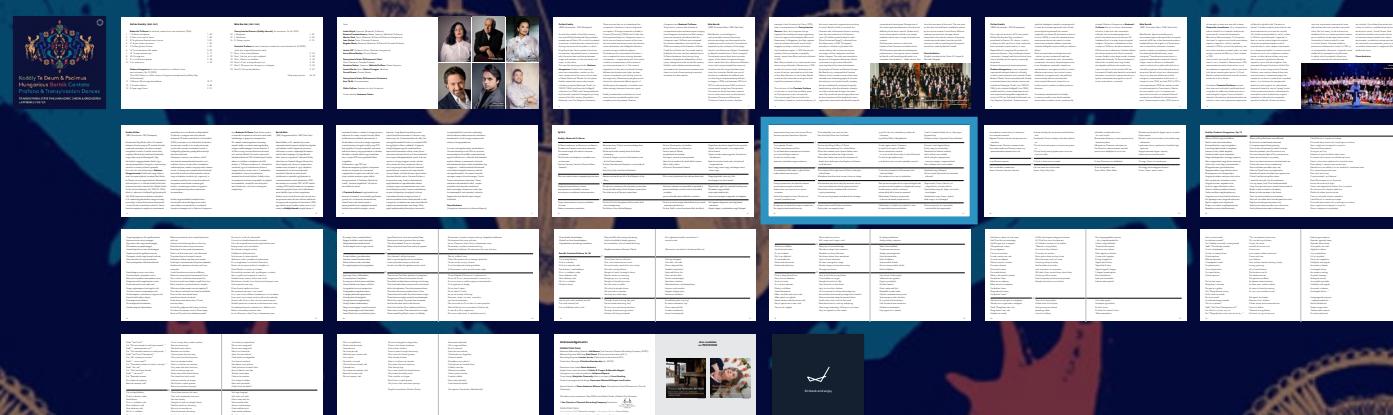
Téged azért, Uram, kérünk, mi
megváltónk, maradj vélünk,
Szenteidhez végy fel égbe, az örökös
dicsősége.
Szabadítsd meg, Uram, néped,
álld meg a te örökiséged.

8 Et rege eos, et extolle illos usque in aeternum.
Per singulos dies benedicimus te;

Govern them: and lift them up forever.
Day by day: we magnify thee;

Călăuzește-i și înaltă-i pe ei până în veac.
În toate zilele te binecuvântăm

Te kormányozd, te vi gasztald,
mindörökké felmagasztald.

et laudamus nomen tuum in saeculum,
et in saeculum saeculi.
Dignare, Domine, die isto sine peccato nos
custodire.
Miserere nostri, Domine, miserere nostri.
Fiat misericordia tua, Domine, super nos,
quemadmodum speravimus in te.

And we worship thy name ever: world without
end.
Vouchsafe, O Lord: to keep us this day without
sin.
O Lord, have mercy upon us: have mercy upon
us.
O Lord, let thy mercy lighten upon us: as our
trust is in thee.

și lăudăm numele tău în veci
și în vecii vecilor.
Binevoiește, Doamne, în ziua aceasta să ne
ferești de păcat.
Miluiește-ne, Doamne, miluiește-ne.
Fie, Doamne, mila ta asupra noastră,
precum am nădăjduit și noi în tine.

Mindennap dicsérünk téged, szent nevedet
áldja néped.
Bűntől e nap őrizz minket, és bocsásd meg
vétkeinket.
Irgalmazz Uram, irgalmazz, híveidhez légy
irgalmas.
Kegyes szemed legyen rajtunk,
tebenned van bizodalunk.

In te, Domine, speravi:

O Lord, in thee have I trusted.

În tine, Doamne, am nădăjduit:

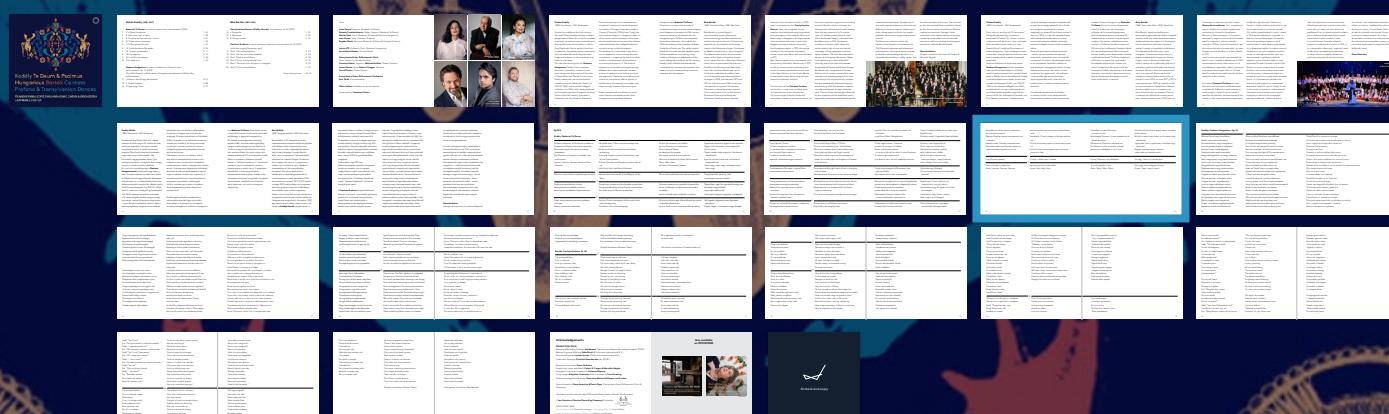
Te vagy, Uram, én reményem.

Non confundar in aeternum.
Amen. Sanctus, Sanctus, Sanctus.

Let me never be confounded.
Amen. Holy, Holy, Holy.

Și nu voi regreta în veci.
Amin. Sfânt, Sfânt, Sfânt.

Ne hagyj soha szégyent érnem.
Ámen. Szent, szent, szent.

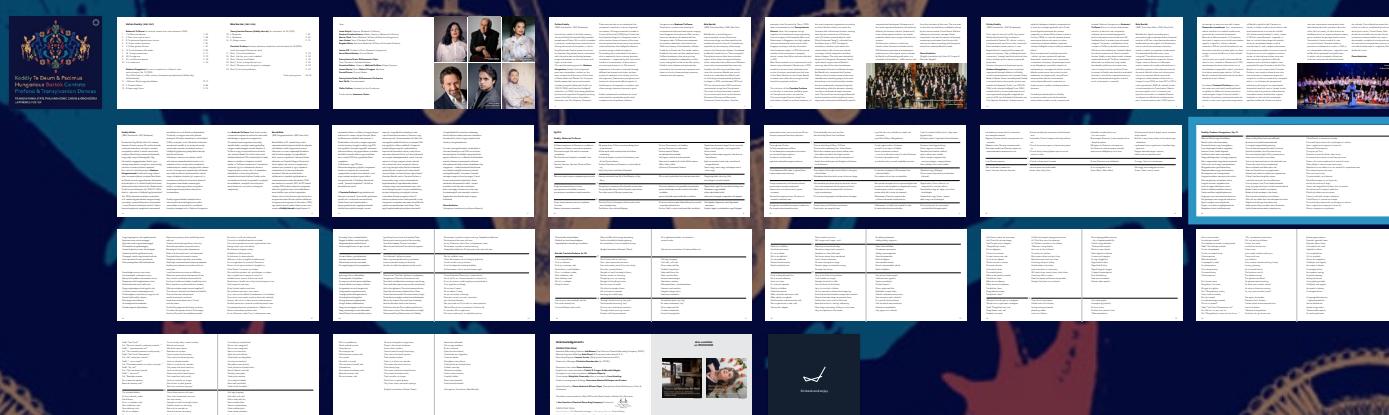
Kodály: Psalmus Hungaricus, Op. 13

11

Mikoron Dávid nagy búsultában,
 Barátí miatt volna bánatban,
 Panaszolkodván nagy harajjában,
 Ilyen könyörgést kezde ő magában.
 Istenem Uram, kérlek tégedet,
 Fordítsad reám szent szemeidet,
 Nagy szükségben ne hagyj engeme,
 Mert megemészti nagy bánat szívemet.
 Csak sívok, rívok nagy nyavalýámban,
 Elfogyatkoztam gondolatimban,
 Megkeseredtem nagy búsultomban,
 Ellenségemre való haragomban.
 Hogyha énnékem szárnymam lett volna,
 Mint az galamb, elröpültem volna.
 Hogyha az Isten engedte volna,
 Innét én régen elfutottam volna.
 Akarok inkább pusztában laknom,
 Vadon erdőben széjjelbujdosnom,
 Hogynem mint azok között lakoznom,
 Kik igazságot nem hagynak szólonam.
 Éjjel és nappal azon forgódnak,
 Engem mi módon megfoghassanak,
 Beszédem miatt vádolhassanak,

When as King David sore was afflicted,
 By those he trusted basely deserted,
 In his great anger bitterly grieving,
 Thus to Jehovah prayed he within his heart.
 God of my fathers, bow Thine ear to me,
 Turn not away the light of Thy countenance,
 Leave me not lonely in my misery,
 Sore is my heart and sorrow o'erwhelmeth me.
 O hear the voice of my complaining!
 Terrors of death are fallen upon me,
 Hide not Thyself from my supplication,
 Hatred and wrath of wicked men oppress me.
 O that I had but wings like a dove
 I would fly away far into the wilderness;
 If to my prayer, Lord, Thou hadst attended,
 Long, long ago far hence I would have wander'd;
 Better it were to dwell in the desert,
 Better to hide me deep in the forest,
 Than live with wicked liars and traitors
 Who will not suffer that I should speak the truth.
 Nightly and daily go they about me,
 Seeking how they may take me in the snare,
 And by false witness seek to destroy me,

Când David, în marea sa tristețe
 Pricinuită de prietenii săi, se plânghea cu mânie,
 Așa o rugăciune începuse în sinea lui:
 Doamne-Dumnezeule,
 Te rog eu pe Tine,
 Întoarce-ți privirele sfinte către mine,
 În marea mea nevoie nu mă lăsa pe mine,
 Pentru că o mare supărare îmi macină inima.
 Doar plâng în marea mea nenorocire,
 Gândurile m-au slabit și m-au amărât în supărarea mea,
 Din cauza dușmanului meu.
 Dacă fi avut aripi,
 Ca porumbelul, aș fi zburat.
 Dacă Dumnezeu mi-ar fi permis,
 de aici de mult aș fi fugit.
 Vreau mai degrabă să trăiesc într-un pustiu,
 Să mă ascund în descul pădurilor,
 Decât să trăiesc printre aceia.
 Care nu mă lasă să spun adevarul.
 Când David, în marea sa tristețe
 Pricinuită de prietenii săi, se plânghea cu mânie,
 Așa o rugăciune începuse în sinea lui:
 Ziua și noaptea ei se gândesc

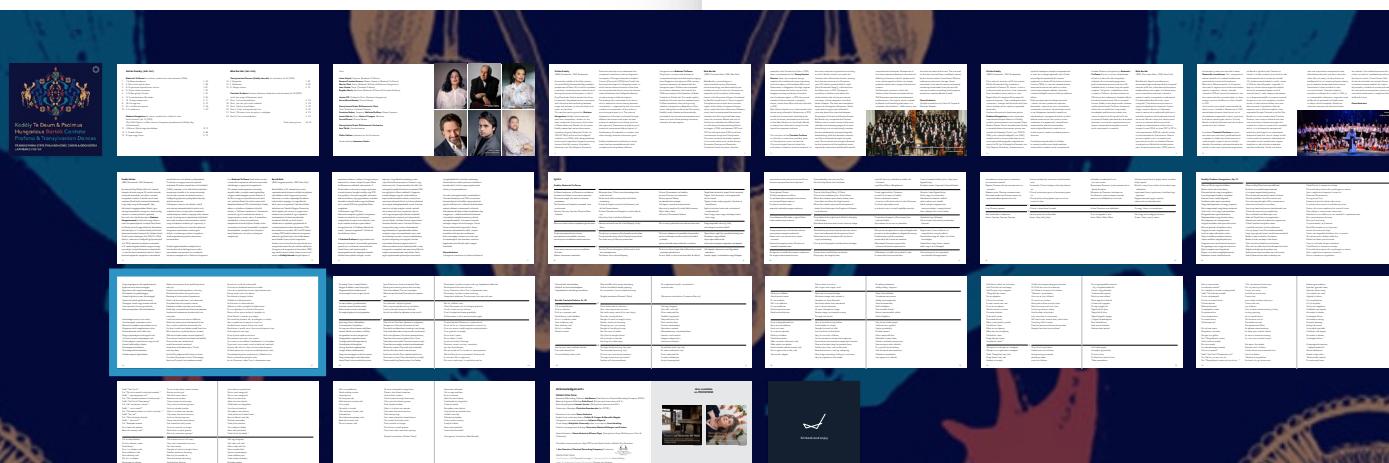
Hogy fogáságon ők vágadhassanak.
 Egész ez város rakva haraggal,
 Egymásra való nagy bosszúsággal,
 Elhíresedett az gazdasággal,
 Hozzá fogható nincsen álnoksággal.
 Gyakorta köztük gyűlések vannak,
 Özvegyek, árvák nagy bosszút vallnak,
 Isten szavával ők nem gondolnak,
 Mert jószágukban felfuvalkodtanak.

Keserűségem annyi nem volna,
 Ha ellenségtől nyavalym volna,
 Bizony könnyebben szenvedtem volna,
 Magamat attól megóhattam volna.
 De barátimnak az kit vélek volt,
 Nagy nyájasságom kivel együtt volt,
 Jó hírem nemem, tiszességem volt,
 Fő ellenségem, most látom, hogy az volt.
 Keserű halál szálljon fejére,
 Ellenségnek ítéletére,
 Álnokságának büntetésére,
 Hitelenségnak kijelentésére.

Make me a prisoner; then would they shout
 with joy!
 Violence and strife rage fierce in the city,
 Mischief and malice, envy and sorrow,
 Boasting of riches, pride of possession;
 Ne'er in all the world saw I such deceivers!
 They take their evil counsel in secret,
 Fatherless children slay they and murder,
 God's high commandment they have despised,
 Swollen with substance, drunken with lust
 and pride.

I could have borne so sore an affliction,
 Were it an enemy that had reproach'd me,
 Yes, in truth I could then have endur'd it,
 For then I could have hidden myself from him.
 But it was thou, my friend whom I trusted,
 (Did we not take sweet counsel together?)
 Thou whom I reckon'd true friend and faithful,
 Thou art the man whose hand
 would have struck me down!
 Smite them with destruction, O Lord,
 and slay them,
 And let Thy judgment fall heavy on them,
 Cut down this people, Lord, in Thine anger,
 Send out Thy truth, let unbelievers perish!

Pe mine în ce fel să mă prindă.
 Cum să-mi răstămăcească cuvintele
 Ca ei să se poată bucura de captivitatea mea.
 Întrig orașul e plin de mânie,
 De răutate și bogați trufași
 Si fătărnice fără pereche.
 Se întrunesc în dese adunări
 Văduve și orfani, pregătind răzbunarea.
 Ei nu se gândesc la cuvântul Domnului,
 Pentru că au ajuns trufași în bogăția lor.
 Când David, în marea sa tristețe
 Pricinuită de prietenii săi, se plângea cu mânie,
 Așa o rugăciune începuse în sinea lui:
 Amărićiuinea mea ar fi fost mai mică
 Dacă doar o boală mi-ar fi pricinuit dușmanii mei.
 Aș fi suportat mai ușor,
 M-aș fi putut apăra mai bine.
 Dar prietenul pe care l-am crezut
 Si cu care m-am sfătuină intotdeauna cu încredere,
 Si pe care l-am crezut cinsti si de bună credință,
 Acuma văd că mi-a fost cel mai mare dușman.
 Să aibă parte de o moarte crudă dușmanul meu,
 Ca pedeapsă pentru judecata lui, fătărnicia lui,
 Pentru necredința spuselor sale.
 Iar eu, Doamne, către Tine, în disperarea mea,

Én pedig, Uram, hozzád kiáltok,
Reggel és délben, este könyörgök,
Megszabadulást tetőled várok
Az ellenségtől mert én igen tartok.

I give Thee honor, Lord, and worship Thee,
Evening and morning and at the noonday,
Thou that abidest, Thou art my helper
When those that hate Thee sorely do oppress
me.

Dimineață, la prânz și seara mă rog, Așteptând izbăvirea
De dușmanul de care mă tem.
Iar eu, Doamne, către Tine, în disperarea mea,
Dimineață, la prânz și seara mă rog,
Așteptând izbăvirea. De dușmanul de care mă tem.

Te azért lelkem, gondolatodat,
Istenben vessed bizodalmadat,
Rólad elvészi minden terheden,
És meghallgatja te könyörögésedet.

So in Jehovah I will put my trust,
God is my stronghold and my comforter;
I cast my burden always on the Lord,
He will not suffer the righteous to be mov'd.

Dar tu, sufletul meu,
Către Dumnezeu să-mi îndrepti gîndurile,
Ca să-mi dai curaj și alinare.
Și vei fi scăpat de toate greutățile,
Și Dumnezeu o să-ti asculte toate rugile.

Igaz vagy Uram, ítéletedben,
A vérszopókat ő idejükben
Te meg nem áldod szerencséjökben,
Hosszú életök nem leszen a földön.
Az igazakat te mind megtartod,
A kegyeseket megoltalmazod,
A szegényeket felmagasztalod,
A kevelyeket aláhajigálod.
Ha egy kevessé megkeseríted,
Az égó tűzben elbétaszítod,
Nagy hamarsággal onnét kivonszod,
Nagy tisztességre ismét felemeled,
Szent Dávid írta az zsoltárkönyvben,

Thou art our One God, righteous in judgment,
Vengeance is Thine for those that do evil,
Thou shalt not bless them, trusting in vain things,
Thou shalt take them away as with a whirlwind.
As for the righteous, Thou dost preserve them,
They that show mercy shelter find in Thee.
Those that are humble Thou dost raise on high.
Those that are mighty scatter'st and destroyest.
Whom for a space Thy wrath has chastised,
And has like silver tried in the furnace,
Forth from the fire Thou suddenly tak'st him,
Once more in honor Thou wilt raise him on high!
These words King David wrote in his Psalter,

Tu ești Adevarul Doamne, în judecata ta
Pe cei răi Tu nu-i binecuvântezi în norocul lor,
Ei nu vor avea o viață lungă pe acest pământ.
Tu ai grijă de cei drepti,
Pe cei buni îi aperi,
Pe cei săraci îi înalți,
Iar pe cei trufași îi distrugi.
Doamne, uneori ne treci, vremelnic,
prin focul purificator,
Dar pe urmă tot Tu ne ridici la mare prețuire.
Sfântul David scris-a acestea în Psalmii săi,
În cea de a 55-a rugăciune,
Din care credinciosii, în amărăciunea lor,

Ötvenötödik dícséretében,
Melyből az hívek keserűségbén,
Vígasztalásért szörzék így versekben.

Fifty and fifth of his songs of praising,
And for the faithful bitterly grieving;
For consolation, I from it made this song.

(English translation: Edward J. Dent)

Să-și găsească astfel consolarea în
versurile sale.

(Romanian translation: Ecaterina Banciu)

Bartók: Cantata Profana, Sz. 94

17

Cel uncheș bătrânu,
El că ș-o davutu,
El că și-o crescutu, măi,
Nouă fiușori, nouă brădișori.
El nu i-o-nvățatu, măre,
Nice ciobănași, măi,
Nice văcărași, măi.
Făr' el i-o-nvățatu
Munții la vânat.

Once there was an old man,
One, who treasured nine sons
Fair and sturdy, seed of his own body,
Nine fair, sturdy fellows
Naught of work he taught them,
Neither trade nor farming,
Ploughing not, nor sowing,
Naught of handling horses
Nor the care of cattle.
Only this he taught them:
Hill and vale to wander
Hunting the noble stag.

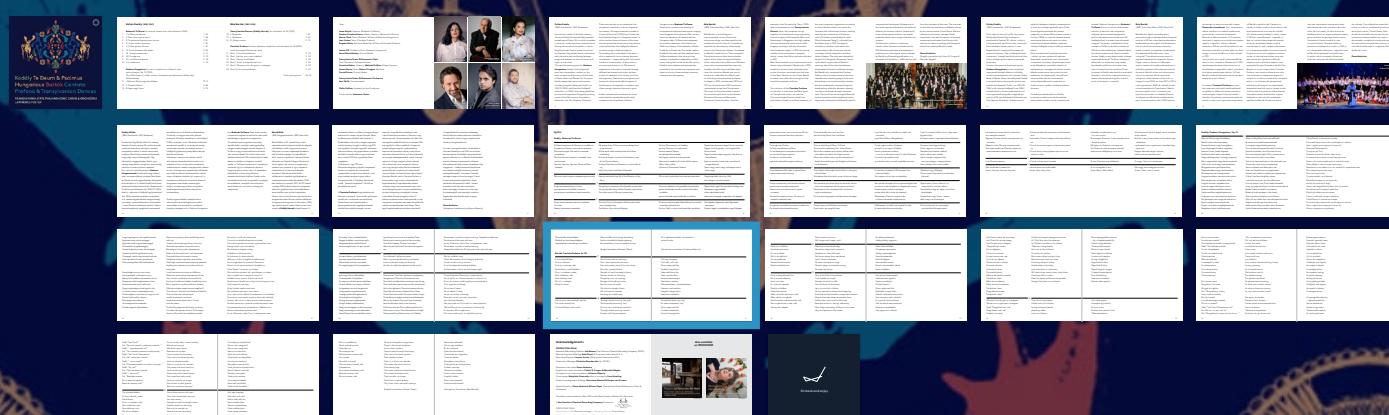
Volt egy öregapó,
Volt néki, volt néki
Kilenc szép szál fia,
Testéből sarjadzott
Szép szál kilenc fia.
Nem nevelte öket
Semmi mesterségre,
Szántásra-vetésre,
Ménesterelésre, csordaterelésre;
Hanem csak nevelte.
Hegyet-völgyet járni,
Szarvasra vadászni.

18

Hei hei, prin codri umblără, hei hei!
Prin codri vânără, hei!
Cei nouă fărtați voinici, măi...

Through forest aroving, hey-yah!
The bounded ahunting, hey!
All nine sons and sturdy brothers
Through forest aroving hunted.
Farther still they wandered.

Az erdőket járta, hej-haj!
És vadra vadászott, hej!
Kilenc szép szál fiú.
A vadra vadásztak;
Annyit barangoltak,

The hunted on and on
Still longer and longer, until...

És addig vadásztak,
Addig-addig, míg nem...

19

Până și-au d'aflatu
Urmă de cerb mare.
Ei l-au urmăritu
Până s-au rătăcitul!
Și s-au prefăcutu
Nouă cerbi de munte,
Nouă cerbi de frunte.

Deep lay a haunted bridge
Wondrous stags had crossed it,
Heedless on they followed
Not knew where they wandered
Lost in forest shadows,
All were changed to stags
Slender stags, enchanted rowing
Through the forest

Szép hídra találtak,
Csodaszarvasnyomra.
Addig nyomozgattak,
Utat tévesztettek,
Erdő sűrűjében
Szarvasokká lettek;
Karcsú szarvasokká váltak
Erdő sűrűjében.

20

E-hei, și drag tăicuțul loru
Nu și-au mai răbdatu,
Arcul și-a luatu
Și-n munți a plecatu,
Până și-o d'aflatu
Cerbul fermecatu.
Măre, urmă de cerb mare, măi,
Măre, până și-au găsitu
Nouă mândri cerbi de munte, măi.
Ntr-un genunche-o stat, măi,
Tras-au să-i săgete.

Hey, at last the loving father
Could abide no longer
Straight he took his rifle
And set forth to find them
Hey, his nine fair children.
On he roamed to where the bridge lay,
Found where the wondrous stags had crossed it
Nine enchanted stags he passed there
Swiftly then their trail he followed
Reached at last a cooling wellspring,
Nine stags astanding. Falling on one knee,
Hey, he sighted on the leader.

Hej, de az ö édes apjok
Várással nem győzte,
Fogta a puskáját,
Elindult keresni
Kilenc szép szál fiát.
Reáltalált a szép hídra,
Hídnál csodaszarvasnyomra;
Szarvasnyom után elindult,
El is jutott hús forráshoz,
Hús forrásnál szarvasokhoz,
Féltérdre ereszkedett,
Hej, egyre rá is célzott.

Hei! Atunci cerbul cel mai mare,
 Hei! Chiar fiul cel mai dragu,
 Hei! Din grai el și-o strigatu:
 "Drag tăicuțul nostru,
 Nu ne săgetare
 Că noi te-om luare
 În cești coarne razi, mă.
 Și noi te-om țăpare
 Tăt din munte-n munte,
 Pe creste cărunte
 Și din plai în plaiu,
 Pe coastă de raiu,
 Măre, și din piatră-n piatră,
 Tot țără te-i face:
 Măre, te-om țăpare,
 Măre, tare te-om țăpare,
 Tot țără te-i face,
 Drag tăicuțul nostru,
 Tot țără te-i face!"

Ai! But the largest stag gave answer
 Ai! Of all the sons the dearest,
 Ai! Called in answer to his father:
 "Dearest, loving father,
 Aim not at thy children!
 Or surely our antlers
 Must pierce thee and pin thee,
 Must hammer and hurl thee,
 Crashing valley to valley,
 And boulder to boulder,
 and mountain to mountain,
 Will dash thee, smash thee, slash thee
 Crashing cliff to crater,
 Flesh be paste and bones be powder,
 Naught but dust survive thee!

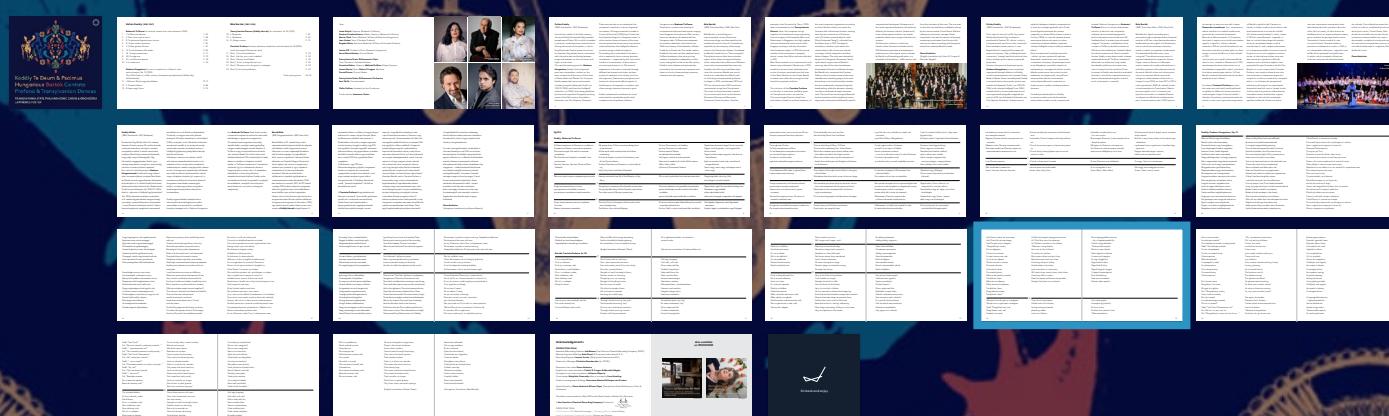
De a legnagyobbik szarvas
 - Jaj, a legkedvesebb fiú -
 Szóval imígyl felfelele:
 "Kedves édes apánk,
 Ránk te sose célozz!
 Mert téged mi tűzünk
 A szarvunk hegycére,
 És úgy hajigálunk
 Téged rétről rétre,
 Téged köröl köré,
 Téged hegyről-hegyre,
 S téged hozzávágunk
 Éles kösziklához:
 Ízzé-porrá zúzódsz
 Kedves édes apánk!

21

Tăicușoru loru din grai și-o strâgatu,
 Tăicuțu loru cu glas tare o strâgatu:
 Tatăl: "Dragi fiuții mei, mă,
 Dragi feciorii mei, mă,
 Haidăți voi acasă,

Then the loving father
 Called unto his children,
 And grieving answered,
 pleading called
 unto his children:

Az ó édes apjok
 Hozzájuk így szólott,
 És híva hívta,
 És öket hívó szóval hívta:
 "Édes szeretteim,

Hai cu mine-acasă
 La măciuța voastră.
 Cor: Haidăți voi acasă, cu drag acasă.
 Tatăl: "Că măciuța voastră
 Cu dor vă așteaptă,
 Cu dor, cu mese întinse
 Și facle aprinse.
 Măciuța duioasă
 V-așteaptă în casă,
 Cu pahare pline
 Cum vă pare bine.
 Cu mese întinse
 Și facle aprinse."

Fiul cel mai mare,
 Drag fiuți-i cel mare
 Din grai și-o grăiti:
 Fiul: "Drag tăicuțul nostru,
 Te du, te du tu acasă,
 Du-te tu acasă
 La măciuța dragă noastră,
 Că noi nu putem!"
 Tatăl: "Vai! Cum? Oare pentru ce?"
 Cor: Da' ei n-or veni, vai, nu!
 Fiul: "Drag tăicuțul nostru, du-te, du-te,..."

"Oh, my dearest loved ones,
 Oh, my darling children,
 Come, oh come,
 and follow home now,
 Come now,
 your sweet mother waits you.
 Come with me,
 my children,
 Your mother stands waiting, lonely,
 Loving, grieving,
 all to herself alone.
 The lanterns are lit.
 The tables are set
 The glasses are filled
 As glasses stand waiting,
 So does your mother stand,
 As wine in them brimming,
 So, too, your mother's eyes."

Yet again the leader,
 Dearest of all children
 Called aloud and answered thus
 Unto his father:
 "Dearest loving father,
 Go back, oh, go home now

Kedves gyermekaim,
 Gyertek, gyertek haza,
 Gyertek vélem haza,
 Jó anyátok vár már!
 Jöjjetek ti vélem
 A jó anyátokhoz,
 A ti jó anyátok
 Várva vár magához.
 A fáklyák már égnek,
 Az asztal is készen,
 A serlegek töltve,
 Az asztalon serleg,
 Anyátok kesereg; -
 Serleg teli borral,
 Jó anyátok gonddal.
 A fáklyák már égnek,
 Az asztal is készen,
 A serlegek töltve..."

A legnagyobb szarvas,
 - Legkedvesebb fiú -
 Szóval felfelevné
 Hozzá imígyszóla:
 "Kedves édes apánk,
 Te csak eredj haza

Tatăl: "Vai! Cum?"
 Fiul: "Du-te tu acasă, la măciuța noastră..."
 Tatăl: "...spuneți pentru ce?"
 Fiul: "Că coarnele noastre nu intră pe ușă,..."
 Tatăl: "Vai! Cum? Oare pentru"
 Fiul: „Făr' numai prin munte.”
 Tatăl: "...ce nu veniți?"
 Fiul: "Picioarele noastre nu calcă-n cenușă,..."
 Tatăl: "Vai, vai!"
 Fiul: "Căci calcă prin frunză;
 Tatăl: "...de ce nu?"
 Fiul: "Buzuțele noastre
 Nu-și beau din pahare,
 Beau din izvoare, măi."

To our lonely, dear, sweet mother,
 But we cannot go!
 We shall never return,
 Because our antlers
 Cannot pass thy doorway,
 Only roam the forest groves;
 And our slender bodies
 Ne'er in clothes can wander,
 Only wear the wind and sun;
 And our dainty legs can
 Never stand the hearthstone,
 Nor tread but leafy mold;
 And our mouths no longer
 Drink from crystal glasses
 But only mountain springs."

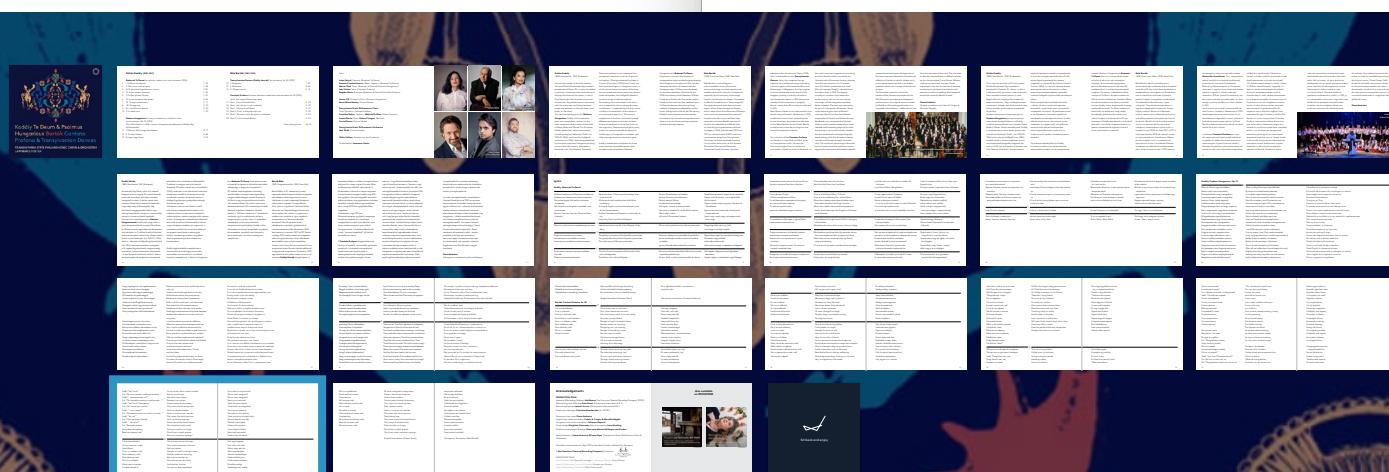
A mi édes jó anyánkhoz!
 De mi nem megyünk!
 De mi nem megyünk!
 Mert a mi szarvunk
 Ajtón be nem térhet,
 Csak betér az völgyekbe;
 A mi karcsú testünk
 Gúnyában nem járhat,
 Csak járhat az lombok közt;
 Karcsú lábunk nem lép
 Túzhely hamujába,
 Csak puha avarba;
 A mi szájunk többé
 Nem iszik pohárkból,
 Csak hűvös forrásból."

22

Cel unches bâtrânu,
 El că ș-o dăvutu, măre,
 Nouă fiușori,
 El nu i-o-nvățatu, măi,
 Nice ciobănași, măi,
 Nice văcărași, măi,
 Făr' el i-o-nvățatu
 Munți mari la vânătu.
 Și-atâta vânără ei

Once there was an old man,
 One, who treasured nine sons
 Fair and sturdy
 Naught of work he taught them,
 Neither trade nor farming,
 But only to wander as
 Nine huntsman ahunting.
 And farther, farther
 On and on they wandered.

Volt egy öregapó,
 Volt néki, volt néki
 Kilenc szép szál fia,
 Nem nevelte öket
 Semmi mesterségre,
 Csak erdőket járni,
 Csak vadat vadászni,
 És addig-addig
 Vadászgattak, addig:

Pân' s-au prefăcutu
 Nouă cerbi de munte.
 Coarnele loru
 Nu încap pe ușă,
 Fără doar prin munte, măi.
 A lor copite
 Nu calcă-n cenusă
 Căci calcă prin frunză, măi.
 Și buzele loru
 Nu-și beau din pahare, măi,
 Beau din izvoare, măi,
 Din reci izvoare, măi.

All were changed to stags then,
 There in the forest shadows.
 And so their antlers
 Cannot pass through doorways,
 Only roam the forest groves;
 Their slender bodies
 Ne'er in clothes can wander
 Only wear the wind and sun,
 Their dainty legs
 Can never stand the hearthstone,
 Only tread the leafy mold;
 Their mouths no longer
 Drink from crystal glasses
 Only from clear mountain springs.

(English translation: Robert Shaw)

Szarvassá változtak
 Ott a nagy erdőben.
 És az ő szarvuk
 Ajtón be nem térhet,
 Csak betér az völgyekbe;
 A karcsú testük
 Gúnyában nem járhat,
 Csak járhat az lombok közt;
 A lábuk nem lép
 Tűzhely hamujába,
 Csak a puha avarba;
 A szájuk többé
 Nem iszik pohár ból,
 Csak tiszta forrásból.

(Hungarian Translation: Béla Bartók)

The collage includes several pages from the program book:

- A logo for "Kodály Te-Dun & Petrus Hajnalnéusz Bartók Gyűjteménye" featuring a colorful geometric design.
- A page titled "TRACK INFORMATION" with a table of tracks and descriptions.
- A page titled "CAST" with a table of cast members and their roles.
- A page titled "LINER NOTES" with detailed notes about the music and performance.
- A page titled "LYRICS" with the lyrics in both English and Hungarian.
- A page titled "ACKNOWLEDGEMENTS" with thanks to various individuals and organizations.
- Photographs of the cast members and a large ensemble performing on stage.
- A small graphic of a stylized bird.

Acknowledgements

PRODUCTION TEAM

Executive & Recording Producer **Job Maarse** (San Francisco Classical Recording Company, SFCRC)
 Balance Engineer & Editing **Erdo Groot** (Polyhymnia International B.V.)
 Recording Engineer **Lauran Jurrius** (Polyhymnia International B.V.)
 Production Manager **Christina Gembaczka** (for SFCRC)

Romanian liner notes **Oana Andreica**

English liner notes translation **Calvin B. Cooper & Marcella Magda**

Hungarian liner notes translation **Julianna Köpeczi**

Cover design **Marjolein Coenrady** after a concept by **Suus Hessling**

Product management & design **Francesca Mariani & Kasper van Kooten**

Special thanks to **Oana Andreica & Pascu Popa** (Transylvania State Philharmonic Choir & Orchestra).

This album was recorded in May 2022 at the Radio Studio of Radio Cluj, Romania.

A San Francisco Classical Recording Company Production

PENTATONE TEAM

Vice President A&R **Renaud Loranger** | Managing Director **Sean Hickey**
 Head of Catalogue, Product & Curation **Kasper van Kooten**
 Head of Marketing, PR & Sales **Silvia Pietrosanti**

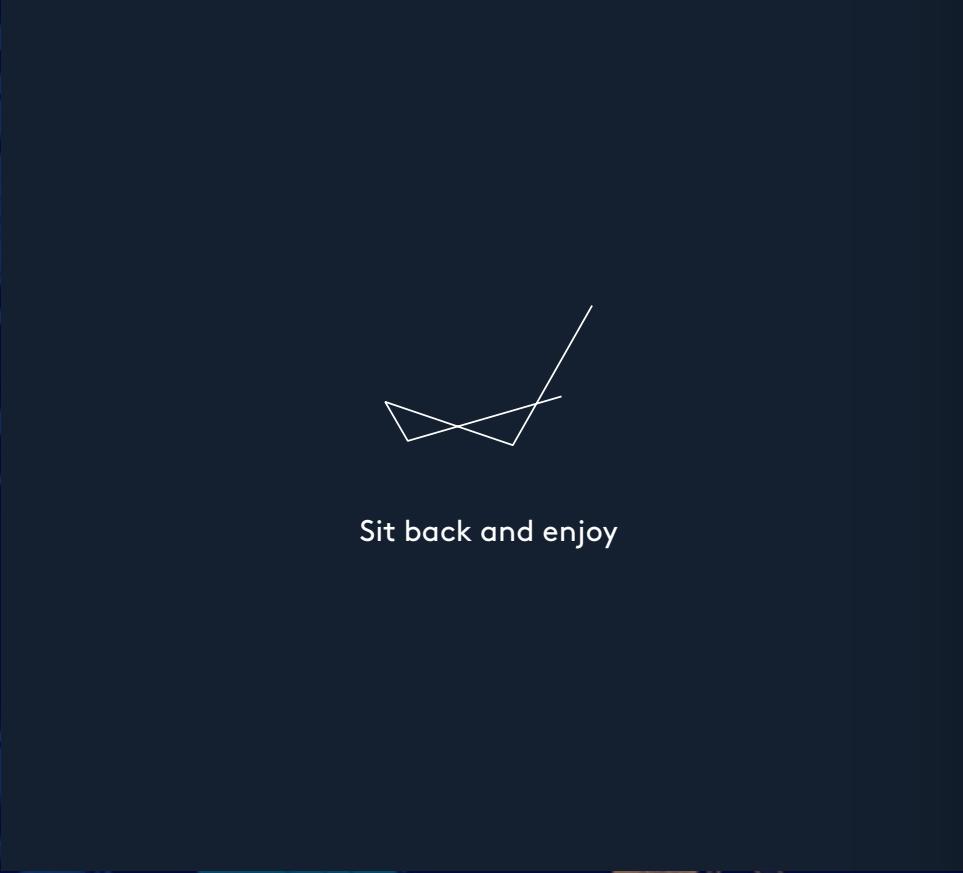
Also available
on PENTATONE

PTC5186778

PTC5187070

Sit back and enjoy

